

פרשת וירא חינוך לאהבת הבריות

כל זה מפני שאהב לחבירו
 כמו שהוא אוהב את עצמו וכל זה שראוי לאהוב
 את חבירו מפני שנברא חבירו בדמותו ובצלמו
 ומפני שיש להם דמות וצלם אחד הרי בצד זה
 חבירו הוא עצמו דבר אחד כאשר יש להם צלם
 אחד לגמרי, והדבר שהוא במעלה העליונה באדם
 הוא שיהיה לו הצלם הזה בשלימות, וכמו שאמרו
 "ול' במס' אבות (פ"ב) חביב האדם שנברא בצלם
 אלהים וכאשר אוהב את חבירו שנברא בצלם
 אלהים, וזו האדם הזה צלמו צלם אלהים ולכן
 הוא אוהב את חבירו כמותו שנברא בצלם אלהים
 וצלם אחד להם, וכמו שהתבאר לפני ה' ויתבאר
 אחר זה ודבר זה תכלית התורה שיקנה האדם
 מעלה זאת העליונה הוא צלם האלהים, ולכן הוי
 שפיר מה שאמר ואיך פירושה, כי כל התורה
 כולה פירוש באיזה צד יגיע למדרגה הזאת שיהיה
 האדם בצלם אלהים לגמרי.

ודבר זה ענין גדול
 מאוד שיאהב את ריעו כמותו, אבל דבר זה בשביל
 שישראל הם עם אחד וצמד זה ראוי שיהיו ישראל
 כמו אדם אחד לגמרי, וכאשר אין האהבה לחבירו
 כאלו היה איש אחד דבר זה כאלו לא היו ישראל
 אחד, ולכן המצוה בישראל ואהבת לרעך
 כמו, וכבר בארנו בפרק משה קבל כי דבר זה
 שאהבת הבריות הוא אהבת השם ית' גם כן
 כי מי שאוהב את אחד אוהב כל מעשה ידיו אשר
 עשה ופעל ולפיכך כאשר אוהב את השם ית'
 אי אפשר שלא יאהב את ברואיו ואם הוא שונא
 הבריות אי אפשר שיאהב השם ית' אשר בראם.
 וכן כבוד חבירו אשר נברא בצלם אלהים נחשב
 כבוד המקום, וכמו שבארנו למעלה באריכות
 בנתיב גמילות חסדים אצל כבוד אורחים שנחשב
 זה כמו הקבלת פני שכינה וכמו שבארנו.

אוהב את המקום, אוהב את הבריות. ענין זה אנו מוצאים
 גם בין ארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם ²⁸ זהו הצד
 המשותף שבין שתי המשניות, זו שענינה תורה לשמה, וזו
 שענינה דרכי קניין תורה. את ההוראה בדבר אהבת המקום ²⁹
 ואהבת הבריות ³⁰ אנו צריכים לקיים, כמו כל סעיף אחר בשולחן
 ערוך. אהבת הבריות הכללית-מוחלטת והבלתי-תלויה בדבר

כפי מלות - יא"ו יר"י ב"ה ק"ן ג"ה

אוהב את הבריות

יסודו של אברהם אבינו: "אוהב את המקום - אוהב את הבריות" ³² מי
 שבאמת אוהב את הברוא, אוהב מתוך-כך את הבריות של הבורא ³³. יש מדרגות
 באהבת הבריות: יש אהבה בקטנות ויש בגדולות. ואצל אברהם אבינו אנו פוגשים
 ענקיות של אהבה שנמשכת מעניקות דקותיו ³⁴.
 במשנה אבות יש הגדרה: כל מי שיש בידו שלושה דברים הללו -
 מתלמידיו של אברהם אבינו ³⁵ והראשון - "עין טובה" ³⁶, עין יפה. אהבה
 וסימפטיה אל הבריות, אל שמים וארץ, אל כל הברואה כולה ³⁷.
 לעומת זאת, יש סוג אנשים כאלה שאין להם יחס טוב לנבראים, אלא
 פסימיות ³⁸. הם "ברוגז" עם רבונם של-עולם. יש להם ביקורת עליו, מתוך-כך הם
 "ברוגז" עם הבריות ³⁹.

מסירות-נפש על אהבת הבריות

אצל אברהם אבינו אין אהבת הבריות מופיעה באופן קטנוני אלא בענקיות; זו
 אהבת בריות ענקית הנמשכת מתוך ענקיות אהבת הבורא. אי-אפשר להפריד בין
 אהבת הבורא לאהבת הנבראים - ואיזה נבראים שיהיו, אפילו כל מיני חוטאים,
 פושעים ורשעים ⁴⁰. ההתאהבות הגדולה הזאת, ה"רומנטיקה" הזאת, מגיעה עד
 כדי הקרבה ומסירות-נפש.
 יש מצבים שאדם מקיים "יהרג ואל יעבור" זה נקרא מסירות-נפש. אבל יש

לקרוא לזה מסירות גוף, שהרי הנפש קיימת. אולם ישנם מצבים בהם גדולי עולם
 מוכנים להקריב לא רק את הגוף - אלא גם את הנפש. לא כל אחד מוכן לזה.
 אצל אדם ענק בקדושה, אהבת ד' ממלאה את כל מציאותו: "כל עצמתי
 תאמרנה" ⁴¹. מתוך-כך, ענק זה כולו מלא אהבת הבריות בגופו, בנפשו, ברוחו
 ובנשמתי, שמתגלה במסירות-נפש.

ה' ית' ב"ה ק"ן ג"ה
 166-7

מסירות-נפש עבור סדום

בהמשך מופיעים דברים גדולים עוד יותר. בחלק מסוים של כדור הארץ ישנו
 מצב נורא ומזעזע: "ואנשי סדם רעים וחטאים לד' מאד" ⁴².
 העולם אינו הפקר, יש דין ודין, מוכרח להתגלות כירור משפטי אלוהי:
 האם אפשר לקיים חלק זה של כדור הארץ. "אזרח נא ואראה הכעקחה" ⁴³.
 אבל אי-אפשר לטור דברים נוראים אלה בלי ידיעת אברהם שהוא
 "מחוננו", "מחונן" של רבונם של-עולם, קרוב למלכות. "המכסה אני
 מאברהם" ⁴⁴. הדברים הנוראים שנתגלו במועצה השמימית העליונה, מצריכים
 בירור בארץ אשר נתן לבני אדם ⁴⁵, עם ה"קרוב למלכות", בפני סכנת הכליה
 הנשקפת לאנשים האלה הרעים וחטאים לד' מאוד בגופם ובמנונם ⁴⁶. ואז
 מופיע אברהם אבינו במסירות-נפש עלאית!
 מצבים של ייהרג ואל יעבור כהם נהרגים על קידוש השם, נקראים
 מסירות-נפש. אמנם, באופן יותר מדייק זו מסירות גוף, שהרי הנפש קיימת. אבל
 ישנם מצבים יותר עליונים, בהם גדולי-עולם קדושי-עליון מפקירים ומוסרים את
 נפשם עבור כלל-ישראל ⁴⁷.

יש סיפור מפורסם על הבעש"ט שמסר נפשו להתפלל להצלתו של אדם
 רשע בלי מחום מלא לקוללים, למרות שהודיעו לו מן השמים שבוהו הוא יפסיד
 את העולם-הבא שלו. אחרי רגע של דיכאון התאוושש ואמר: "עכשיו אני עובד
 את ד' לשמו, בלי שתהיה לי מזה שום זכות". זאת מדרגה ענקית של התאהבות
 בבריות.

וכן אצל אברהם אבינו נמצא סגנון של העזה ממש. "חללה לך מעשה כדבר
 הזה" ⁴⁸. חוצפה היא לדבר כך אל "שפט כל הארץ" ⁴⁹. והו מעשה של הסתכנות
 ומסירות-נפש, הפקרת עצמו מתוך התאהבות בבריות. כאן אנו פוגשים בשיא של
 אהבת הבריות. הכישרי החריף ביותר של מסירות-נפש: מסירות הנפשיות, מסירות
 הרוחניות, מפני אהבת הבריות.

ה' ית' ב"ה ק"ן ג"ה
 159

הצלת לוט

אברהם אבינו הולך "אל הארץ אשר אראך" ⁵⁰ ונטפל אליו קרובו לוט, וזאת
 מתברר שאין הוא חטאים לאברהם ועליו להפריד ממנו ⁵¹. החברה המתאימה לו
 היא אנשי סדום הרעים וחטאים לד' מאד ⁵². "ויסע לוט מקדם" ⁵³, רש"י מביא
 בשם חז"ל ש"הסיע עצמו מקדמונו של עולם" ⁵⁴. ומה זה "קדמונו של עולם"?
 הוא: ה"קדמון לכל דבר אשר נברא", כפי שמוזכר ב"גדל". "אמר אי אפשר לא
 באברם ולא באלהיה" ⁵⁵; זהו ביטוי של יחס שלילי לאלוהים, של כפירה
 ואפיקורסות, של ניתוק. לוט הפריד עצמו מ"אחם הרבקים בדי' אלהים" ⁵⁶.
 לכאורה אין לאברהם אבינו, המאמין הגדול שעליו נאמר "והאמן בדי'" ⁵⁷, שום
 ענין בסוג אדם כזה. אמנם כשנודע שלוט נשבה, אותו איש רוח ונביא יוצא
 למלחמה: "יורק את תניניו" ⁵⁸, מגינס את תלמידיו אשר הוא מצווה אחרי
 לשמור דרך ד' ⁵⁹. אנשי אמונה ואנשי רוח, "תלמידי ישיבה" - כדי להציל את
 הקרוב הזה הכופר והאפיקורוס. וכל זאת מתוך אהבתו לנבראים - אהבה בלתי
 מוגבלת.

ה' ית' ב"ה ק"ן ג"ה
 167

ה' ובענין דנתבאר בשירת האזינו ע"פ חזון תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא
 רשעו ישר הוא נאמר להצדיק דין הקב"ה בחרב בית שני שהיה דור עקש ופתלתל.
 ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים בתליכות עולמים, ע"כ
 מפני שנאת חנם שכלבם זא"ו חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא
 צדוקי ואפיקורס. וכאז ע"ז לוי ש"ד בדרך הפלגה ולכל הרעות שבעולם עד שחרב
 הבית. וע"ז היה צדוק הגוי. שהקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן
 שהולכים בדרך הישר גם בתליכות עולם ולא בעקמומיות אע"פ שהוא לש"ש דהו גורם
 דרבן הבריות והריות ישוב הארץ. וזה היה שבה האבות שמלכך שהיו צדיקים
 חסידים ואח"כ ה' באופן היותר אפשר. עוד היו ישרים. היינו שהתנונו עם אה"ע
 אפי עובדי אלילים כסוערים. מ"מ היו עמם באהבה וחשן למוטבם כאשר היא קיום
 הבריות. כמו שאנו רואים כמה השתמח א"א לחתפל על סדום, אע"פ שהיה שונא
 אותם ואת מלכם תכלית שנהא עבד ירשעם כמבואר במאמר למך סדום. מ"מ
 חפץ בקיומם, וכרבת פ' ורא (פמ"ט) איתא ע"ז שאמר הקב"ה לא"א אהבת צדק ותשנא
 רשע. אהבת להצדיק את בריות ותשנא להרשען ע"כ וכו'. והיינו ממש כאכ המון
 גוים שאע"פ שאין הבן הולך במישרים מ"מ שחור שלופו ומוכו. וכן הוצא חן ור"ג
 נפלא על דבר אברם את לוט כמו שנבאר פ' קך, וכן ראינו כמה נז היה יצחק
 אבינו להצמיח פמ"שנאיו וכמעט דברי פיוס מאבימלך ומרועי גתפיים כאופן היותר
 ממה שבקשו ממנו כמבואר במאמר דיעקב אבינו אחר שהוטב וחדה לו על לבן שידע
 שביקש לעקר ולול' ה'. מ"מ דבר עמו דברים רבים עד שאמר ע"ז בכ"ז (פערד)
 2 קדושתן ולא אבות ולא ענותנותן של בני ע"ש, ונתפיים עמו מר; וכן הרבה למינו
 מליבות האבות בדי' א. מה ששייך לקיום העולם המיוחד לזו הספר שהוא ספר
 הבריות.

ה' ית' ב"ה ק"ן ג"ה
 ה' ית' ב"ה ק"ן ג"ה

וממדה זו של אברהם אבינו נמשכות מידותיהם של ישראל - ורחמים
בישנים וגומלי חסדים" 52 השייכות לצנע הגועיות שלנו, ליסודיות הפסיכולוגית
הנפשית שלנו. אפילו אצל גויים מפורסם הלב הטוב של היהודים. לפני
כחמישים שנה בזמן-המלחמה פשטו מחלות, ובמקום בו הייתי, בשוויץ, היה
רופא יהודי מפורסם בעל שם. יום אחד, באמצע הלילה באה אשה זקנה גייה
לקרוא לו שיכיר מהר. הלך איתה בדרך דחוקה עד הפרכים שבקצה השני של
העיר. שאל אותה: למה באת דוק אלי, יש בעיר הרבה רופאים? אמרה לו:
באמצע הלילה רופאים אחרים לא יבואו, אבל אתה יהודי ואני יודעם שליחודי
יש לב טוב. 53

דרך ארץ קדמה לתורה 54

מידות אלו של ישראל הן הקדמה למתן תורה. "דרך ארץ קדמה לתורה" 55. דרך
ארץ אנושי, מידות טובות ונימוסים של ה"מתוקנים" שבגויים 56, הם הכנות
לתורה. מתוך מידותיו של אברהם אבינו או ראויים וזכאים למתן תורה עלידי
משה רבינו, נכודו של אברהם אבינו שקיבל תורה מסיני 57. אפשרות קבלת
התורה נמשכת מקדושת הגזע הישראלי. מידות קדמות למצוות 58, הדרך ארץ
המוסרי קודם ויסוד לתורה. בסוף מסכת יומא כתוב שקידוש השם של
תלמידיהם לא הליפך, הלילול השם, תלוי במידות טובות 59. המידות הן עצם
יסוד אופי האדם. אחר-כך אמיתותן של מידות מתבררת מתוך התבוננות בתורה,
במידותיו של הקודש בדרך-הוא 60.

שמעון הצדיק ה' 9-168

אהבה לכל

צריך לזכור שאברהם אבינו היה ענק, "האדם הגדול בענקים" 8. מתוך שהכיר את
בוראו 61 בענקיות של אמונה והכרה, נמשכה ענקיות של מידות (ולא רק סתם
מציאות של אדם טוב). ענקיות מידותיו הטובות היא תוצאה עקיבת ומרעית:
המידות מתוך הרבקות. יש אצל אנשים מסוימים תפיסה של "ברוגז" עם
רבוגז-של-עולם, מתוך-כך "ברוגז" עם הבריות. הם חושבים שזו גבורה, ואין זו
אלא ריקנות מרבקות אלוהית. לאהוב צדיקים, אין זו ענקיות. לא מגיע "יישר
כח" על אהבת אנשים טובים. הגדלות היא לאהוב רשעים 62. זה גם תלוי
באיכות אהבה זו, באיזו מידה אוהבים אותם, האם זו רק אהבה רומנטית
בעלמא, או אהבה עד כדי הקרבת נפש. בהקדמת הספר "אבני מילואים" מוזכר
שיש גדולי ישראל המוסרים את נפשם ואת נשמתם עבור כל-ישראל, את הצד
הרוחני שלהם, את העולם-הבא שלהם 63. אברהם אבינו מתוך שאהב את המקום
אהב את הבריות, כל הבריות. לאהוב רק צדיקים אין זו "חכמה
גדולה". וכבר בתחילת פרשתנו, מתגלה אהבה זו לכל, בהכנסת אורחים, אורחים
אלה שהם אנשים-מלאכים.

שמעון הצדיק ה' 169

שמעו אלי עמי, מתוך נשמותי אני מדבר עמכם, מתוך נשמת
נשמת, מתוך קשר החיים שאני קשור בכלכם, ואחם כולכם
קטרים בי, מתוך אותה ההרגשה שאני חש אותה עמוק יותר מכל
הרגשות החיים שלי, שאחם רק אחם, רק כולכם, כולכם, כל
נשמותיכם, כל דורותיכם, רק אחם הנכם תוכן חיי, בכם אני חי,
בכם, בחשיבה הכוללת של כולכם יש לחיי אותו התוכן, שהוא
קרוי חיים, מבל-בדכם אנו לי בלום כל התקות, כל-השאפות, כל
הערך של שיווי החיים, הכל אני מוצא בקרבי רק עמכם, ואני
זקוק להתקשר עם נשמותיכם קולכם, אני מוכרח לאהבה אתכם
אהבה אין קץ, אי אפשר לי להרגיש שום הרגשה אחרת, כל
האהבות הקטנות עם הגדולות שכל תהלוכות חיי, הכל אצורות
הן באהבתכם, באהבת כלליתכם, הכלל של הפרטים שלכם
בו חיים החיים, כל אחד מכם, כל נשמה בודדת, שמכלל כולכם,
הוא ניצוץ גדול וחשוב מאבקת אור עלמים, המאירה לי את
אור החיים. אחם נתנים לי תוכן, לחיים, לעבודה, לתורה.
לתפלה, לשירה, לתקות. דרך הציור של היתכס אני חש את
הכל, אני אוהב את הכל. על כושר הרוח של החתכם אני מרגיש
לאהבת האלוהים, והיא מתחייבת לי, מתבררת אצלי, משתלחבת
בלבבי, מתבצצצת ברעיוני. עמכם, עמי, אומתי, אמי, מקור חיי,
עמכם אני מעופף למרחבי עולם. עם נצחכם אני חי ונצח, עם
פארכם אני מלא הוד ותפארת, עם עונתכם אני מלא מכאובות,
עם הצער שבנשמתכם אני מלא פרורות, עם הדעה והתבוננות
שבקרבתכם אני מלא דעה וחכמה. אצור חיים הוא לי כל קצב
כל חק של מעמד רגליכם. ארצכם, ארץ תקותכם, קודש היא לי.

שמעון הצדיק ה' 170

גם הנמרצ הקדושה וההיק מלאים על כל גזומם מנו העבודה. שדון הברא ית
יתעלה שילמדו סגוריא בתמידות על בניו ועם קדוש. אף בשעה שאין עושים
רצוננו של מקום ביה ולמדו בגדעון ומתועש ומאלוה. כדמיון האב שיש לו בן
סאינו הולך בדרך טובה יודה עיו כל בר שכל שעכיו דעת האב שילמדו בני
אדם על בנו זה תמיד סגוריא ולדון אותו לכף זכות. ובחאי אם ישמע מאיה אדם
שלמד עליו יתובה דבר זה הוא על אפו ועל חמתו, כיש בהבורא יתים שהוא
טוב ומטיב לכל ולא ירח ממנו גדה. שרצוננו שילמדו על בניו סגוריא ולדון
אותם בתמידות לכף זכות. ושכרו שכן השמים ידונו אותו ניכ לכף זכות. כמוריל
ובשבח ד' קציו תיר הון את חבירו לכף זכות דנין אותו לכף זכות. וזיל יזה ד'
כיא עיב: אריא אריג דיהוי צדיקא רבה מכל עלמא וימר בישא קדם קביה
או דלטורין על ישראל, עונשיה סגי מן כלתון, ולא אשכחא צדיקא סבא כאלוהו
בכל דרא ומשום דאמר דלטורין על ישראל בר דכתיב: כור בר, שעמא אבאיש
סגיא קמי, תיה מה כתיב בי (מ"א י"ט. ו) ויפצא מראשותיו עונת דפפים, מה
רצפים. אמר קביה דנין יאות למיכל מאן דאמר דלטורין על בני כר, איך
יצחק לא זו אלי' משם עד שנשבוע לפני הקביה להוררת זנותו של ישראל המיד
וכל מי שעושה זנות הוא מקדים ואומר לפני הקביה כך וכך עשה ועשיו פלוגי
ואינו זו משם עד שיכתבו זכותו דהוא. גברא דכתיב כר, עכיל הוהיק בעצור.

י' 170 ואלוה הקדושה - בלעז שפירא
פיקא 5-ה

וע"ד ההתנהגות עם בניו ש"י, אשמח מאד כמה שכבוד ירדני שומע לעצתי,
לאחז במדתו של אברהם אבינו, מרת החסה, ומדת השלר של אחרן הלהי יע"א
ועכ"ל. ואקוה בע"ה, שעי' ההתקרבות סוף-כל-סוף יפעלו עליהם דבריו היוצאים
מן הלב, וכמה שיהי' מזה ניכר בפועל הרי היא מציאה רבה, ומה שישאר כמס
כלב יעשה את פרוי בעה"י לימים הבאים לטובה. כי מי זה יוכל לשער את האורה
והקדושה הגנוזה בנשמת כל אחי מ"שארל, וסוף-כל-סוף יצא הכל אל הפועל
לטובה, ובאר האובדים והנדחים להסתחות לר' בור הקודש. וד' עליהם יראה, ואו
יגלו פחאום כל אצרות הטוב של כל הנקודות הטובות, שהשפיע כל אחד על חברו
וכל אב על בנו, לשם ולתהלה ולתפארת עולמים, וכבר דברתי כמה פעמים, שדוקא
זה הדור, הנראה כ"כ ריק ופורק עול, הוא היותר מוכשר לאור חשובת אמת, באהבה
ובגבורת קודש בלב בעה"י. ע"כ צריכים למשך את הכל בעבודות אהבה
וחסד, ולהחזיק בכל עו' בדרך ד' הטובה הזאת, ולא להתפעל מלל אלה החפצים
להגביר, שיטרא דדינא, אפילו אם יהיו צדיקים וגדולים בתורה, כי בדורות דור
עז קץ מגולה, אור בוקר דאברהם יורה המביא גואל לבני בנימין למען שמר
באהבה, ועל שלומי אמוני ישראל החובה והמצוה להרחיב את הרעיון והמחשבה
בעבודת הקודש הזאת, של הארת חסד ואהבה על כל אשר בשם ישראל יכנה,
ולתחזיקו ליה, בכונת התפלה והמנוחה, ואו אור ד' יופיע על הטובים. על כ"א
ואחד כמעלת נשמתו, ובדרך סגולה יואר מאורו אור קודש ונועם ד' לכל הרחוקים,
והנביא אומר: "ובמרחקים יזכרני וחיו את בניהם ושבו".

שמעון הצדיק ה' 171

עיקר חפצי ומגמתי היא ללמד זכות על ישראל, ובייחוד על עם קדוש
היושבים בחצרות ה' בהר קודש קנתה ימינו יתברך, שלא יוציאו עליהם ח"ו
לעה שהם רשעים ועבריינים בכללם. ואין הדבר לפי רוחי ללכת לחסס
ולמצוא פשעי ישראל. כי, אבא מורעא דאהרן קא אחינא, שחסד היא פעולתה,
השלול מידתה, והאמת סגולתה, וכל ישעו וחפצו היא צפיית ישועת גוי קדוש.
ורוממות קרנו על הר קדש"י. והרבה הרבה מאד יגעתי באנחות, עד שהעיר
הקב"ה את רוחי, ויכונן את לבבי, ללכת בתומי בדרך-הקודש הזאת, לקדש
שם שמים, ולחבב את התורה ולומדיה על הבניות, ולקרב רבים לתורה,
ולהרבות עוז ואומץ להתישבות עם ה' על אומת קדשו. — ולפניו ביה גלוי
בור-לבבי, ויחול-נפשי, לשמו הגדול ועבודתו ית"י.

שמעון הצדיק ה' 172